What are the best examples of Nordic cooperation?

Jeg er vel som person et av de beste eksemplene på nordisk samarbeid. Både i mitt yrkesliv og privat har jeg operert innenfor en nordisk kontekst. Jeg har jobbet som korrespondent i Finland, dekket nordisk samarbeid som journalist og i tillegg så er jeg gift finsk og innehaver av et lite småbruk i Finland, i tillegg til min faste bostad i Oslo, Norge. Mine barn snakker både norsk og finsk og trives like godt i begge familiens hjemland.

I tillegg har min sønn nytt godt av det nordiske samarbeidet gjennom å studere musikk ved Sibelius-akademiet, og seinere jobbet som gruppeleder i Kymi Sinfonietta i Kotka. At han også gikk på svensk skole, med undervisning også på den finske skolen, i den perioden vi bodde i Moskva, er også et eksempel på hvordan det nordiske samarbeidet har gjennomsyret min familie.

I alle de bøkene jeg har skrevet har kontakten over grensene i Norden og videre inn i Russland vært et gjennomgangstema. Den siste, «Finland 1918. Den finske borgerkrigen og nordmennene som var vitne til den», er bare et eksempel på dette.

Jeg tror at alt dette har vært mulig, i alle fall gjort lettere, takket være samarbeidet over usynlige grenser i Norden. Et samarbeid og system som ikke hadde vært mulig om det ikke hadde vært formalisert gjennom de siste hundre års aktive innsats fra dem som mener at nettopp det nordiske samarbeidet er viktig, og en grunnpilar i hvordan vi organiserer oss i denne delen av verden.

Jeg tror at mange deler av det nordiske samarbeidet er så selvsagt for mange av oss at vi rett og slett ikke legger merke til. Det at jeg kan oppsøke sykehuset i Borgå i Finland med brukket håndledd og avrevet akilles, uten at det stilles spørsmål om jeg har orden på forsikringer og helsekort, er bare et eksempel som for meg viser at vi faktisk har kommet svært langt her i Norden. Selv om dette er ordninger som også til en viss grad er innført i store deler av Europa.

Det felles nordiske arbeidsmarkedet har vært en realitet lenge før dette ble aktuell politikk innenfor EU og EØS. Selv om dette har mistet noe av sin betydning i dag, så er fremdeles det nordiske arbeidsmarkedet en realitet for mange av oss som bor i Norden. Mønsteret har forandret seg noe. I perioder har det vært Norge som har tiltrukket seg flest arbeidssøkende, mens det lenge var Sverige som lokket mest.

Åpne grenser i Norden har vi hatt helt siden 1950-tallet, og for mange av oss er dette en selvsagt ting som vi ikke tenker så mye over. Men reaksjonene var sterke da også denne ordningen ble satt under press i forbindelse med flyktningekrisen høsten 2015.

Noe av det aller viktigste ved nordisk samarbeid er den kontakten og fellesskapet vi har når vi møtes ute i verden. Det gjelder alt fra samarbeid om plass i FNs sikkerhetsråd til felles middager for nordiske korrespondenter i Moskva. Det siste har jeg hatt den glede av å få være med på, og også i perioder pådriver til, i min tid som korrespondent i den russiske hovedstaden. Som naboland til det store Russland har vi hatt masse felles å snakke om, og det har vært utrolig godt å ha nordiske kollegaer i nærheten i en ofte utfordrende arbeidssituasjon.

Jeg vet også at mine diplomatvenner fra de andre nordiske landene satte pris på dette samarbeidet, og jeg husker også med glede tilbake på det samarbeidet som vi hadde rundt den svenske og finske skolen i Moskva. Språkproblemer var ikke noe hinder. Vi tenkte på samme måte og hadde de samme grunnverdiene. Dette var nok til at vi følte et unikt fellesskap.

Jeg ser også at kulturen er noe som knytter oss i Norden tett sammen. Det er med stor glede jeg ser at dirigenttalentet Klaus Mäkelä nå overtar som sjefsdirigent for Oslo Filharmoniske orkester, og jeg ser med tilfredshet at mye god finsk litteratur nå oversettes til norsk. Arto Paasilinna har banet veien for nye forfattere som Katja Kettu og Sofi Oksanen.

Nordisk kultur er et bolverk mot det som ofte kan ses på som en overveldende påvirkning fra den angloamerikanske verden, det er det samarbeidet som er om utvikling av film og TV-serier også et godt eksempel på. Jeg vil si at det i dag nesten er en forutsetning at vi samarbeider over grensene i Norden for å holde et nivå innenfor film og TV-bransjen som gjør det mulig å konkurrere internasjonalt.

What is the current state of Nordic cooperation?

Etter at Sverige og Finland i 1995 gikk med i EU, var det mange, utvilsomt med rette, som fryktet for det organiserte nordiske samarbeidet. Dette til tross for meningsmålinger hele tiden har vist at Norden som ide har vært langt mer populær enn EU.

For Finland var medlemskapet i Nordisk Råd i 1955 et viktig steg mot en forankring i Europa, etter de dramatiske begivenheter under og etter 2. verdenskrig som truet finsk selvstendighet. Medlemskapet i EU var på en måte fullbyrdelsen av denne prosessen, og et var nok en del nordister fra de andre nordiske land som så med en viss undring på at finnene etter EU-medlemskapet vendte seg bort fra Norden og i stedet rettet all aktivitet og interesse mot Brüssel.

Men ideen om et tettere forsvarssamarbeid, til tross for store anstrengelser fra finsk side, viste seg ikke komme så mye lenger enn til gode intensjoner på papiret.

I 2019 kan det se ut som om situasjonen er i ferd med å endre seg noe, og det henger nok sammen med at EU altså aldri ble den sikkerhetspolitiske forankring som mange i Finland hadde håpet på. I stredet ser vi at det forsvarspolitiske samarbeidet i Norden blir sterkere og sterkere. Styrker fra NATO-landet Norge øver i Finland, og finske soldater og fly er på øvelse i Norge. De nordiske land samarbeidet på svært mange områder innenfor utvikling og innkjøp av forsvarsmateriell, og det er åpne linjer mellom den militære og politiske ledelsen i de nordiske land. Norden er blitt et slags NATO-light for Sverige og Finland, som også en NATO-skeptisk opinion kan akseptere.

Jeg tror at dette er et felt der samarbeidet kan utvikles ytterligere, og det gjelder ikke minst innenfor områder som datasikkerhet og mulige cyberangrep. Dette er områder der det ikke er mulig å beskytte seg uten et internasjonalt samarbeid, og for oss i Norden handler det om å beskytte oss med våre metoder og med våre verdier i bunn, uten at man lar seg overmanne av hysteri og konspirasjon.

Både Norge og Finland er naboland til Russland og skal leve sammen med russere framover. Jeg tror også et tettere nordisk samarbeid innenfor forsvar vil kunne virke beroligende overfor Russland, der NATO og USA, kanskje med rette, ses på som den store trusselen.

Jeg mener at Norden i større grad enn nå også bør engasjere Russland i det nordiske samarbeidet, selv om vi har sett en rekke tilbakeslag her de seineste årene. Det gjelder de problemer som de nordiske informasjonskontorene har hatt i Russland, som følge av loven om fremmede agenter.

Men vi samarbeider med Russland i Barentsamarbeidet og i Arktis Råd, og her tror jeg det er viktig å gripe de mulighetene som finnes i en tid der det er konfrontasjon som dominerer på den internasjonale politiske arena.

What challenges do you see for the future of Nordic cooperation?

Jeg tror at den største trussel for det nordiske samarbeidet i dag er at den sikkerhetspolitiske situasjonen i våre nærområder forandrer seg så dramatisk at vi går fra dagens noenlunde «kontrollerte» situasjonen, til en mer åpen konfrontasjon med Russland. Uansett så tror jeg nok at forholdet vårt til Russland vil være et av de viktigste for det nordiske samarbeidet i tiden framover, og at det er veldig sentralt for de nordiske land å diskutere hvordan vil skal møte den økte spenningen mellom NATO og Russland. Har vi muligheter til å finne en form for mellomvei mellom den mest aggressive og anti-russiske retorikken vi ser, blant annet fra de baltiske land, og et Russland som jeg tror egentlig ikke ønsker noen konfrontasjon med oss i Norden? Vi har jo sett at de baltiske land ofte har fått EU med på en svært tøff linje overfor Russland. Er det en fare for at det samme kan skje om vi knytter de baltiske land for tett til det nordiske samarbeidet?

Jeg er også svært spent på å se hvordan Norden møter det som nå skjer i EU etter Brexit. Vil det gjøre at de nordiske EU-landene begynner å miste troen på at EU fortsatt skal den dominerende politiske og økonomiske kraft i Europa?

Som nevnt så var flyktningestrømmen til Europa, delvis skapt av vår egen politikk i land som Syria og Libya, en utfordring for alle de nordiske land. Jeg tror nok at dette er en problemstilling som vi ikke er ferdig med, og at presse fra dem som ønsker et bedre liv i vår del av verden, vil være der og til og med øke i tiden som kommer. Her bør etter min mening Norden står sammen om en felles politikk, og det gjelder ikke minst for å få dem som kommer hit integrert i samfunnet, både i arbeidslivet og skoleverket.

I alle de nordiske land skaper integrering og da først og fremst mangel på dette, utfordringer og det skal lite til før situasjonen kommer ut av kontroll. Eksemplene fra Oulu i Finland nå i januar 2019, der det er begått seksuelle overgrep fra asylsøkere mot unge jenter, viser at det er viktig å ta slike ting på alvor. Hvis ikke kan dette skape grobunn for motreaksjonsbevegelser som kan være vanskelig å kontrollere. Her må de nordiske land samarbeide og utveksle erfaringer for å møte disse utfordringene, og det må skje på en fordomsfri og åpen måte der man ikke forsøker å stikke problemene under en stol.

Miljø og klima tror jeg også kan skape ny dynamikk i de nordiske samarbeidet. Her er det et enormt trøkk fra grasroten for drastiske tiltak, og jeg tror befolkningen i de nordiske land er klar for å gå spissen for resten av Europa. El-biler og forbud mot plastposer er eksempler på tiltak som er populære og akseptable, men her tror jeg det er mulig å gå mye lenger. Hvor er de visjonære politikerne som tør å løfte fram slike tiltak innenfor en nordisk enhet? Det gjelder også matproduksjon etter økologiske og bærekraftige prinsipper, som er noe jeg tror svært mange er villig til å støtte, blant annet gjennom forbud av mat som ikke er produsert i på denne måten. Kanskje vi kan få se Norden og Nordisk Råd som miljøspydspiss.

Dessverre ser vi at de nordiske EU-landene har bundet et stort byråkrati til Brüssel, og på noen områder er det ikke tvil om at EU også kan være en pådriver for nordiske ideer, f.eks innenfor miljø. Men jeg tror nok at det er en utfordring for det nordiske samarbeidet at EU-byråkratiet og «våre» folk der faktisk her kan være en bremsekloss, fordi at det ligger i dets natur å forsvare sine egne interesser. Er politikerne villig til å utfordre dette?

Jeg er optimistisk på det nordiske samarbeidets vegne, og det skulle bare mangle med min bakgrunn. Men det at jeg er invitert til å skrive og snakke om dette i regi av den finske Riksdagen, er et godt

eksempel på at dette er et tema som også interesserer andre.  Selv i vår globaliserte verden i 2019 ser vi at det er behov for å samles om felles verdier.  Det gjør vi best over de usynlige grensene i Norden.